

1. Bevezető előadás - Technológia és szabályozás

Az előadás példákon keresztül mutatja be a technológiai fejlődés, és az innováció valamint a szabályozás közötti kölcsönhatásra épülő viszonyt. Arra keresi a választ, hogy miért releváns a technológiai fejlődés szabályozási/jogi dimenziójának megértése, és a legfontosabb szabályozási területek alapvető szabályainak ismerete.

Óra elején elhangzott példák:

1) Facebook - WhatsApp fúzió

A Facebook Inc. és a WhatsApp Inc. tervezett fúzióját a szolgáltatók bejelentése alapján az Európai Bizottság az európai versenyszabályok alapján vizsgálta. 2014-ben a Facebook 19 milliárd dollárért vásárolta fel a WhatsApp-ot, de a fúzióhoz szükség volt arra, hogy az Európai Bizottság jóváhagyja a fúziót. A fúziót az amerikai Federal Trade Commission (FTC) is vizsgálta.

Az európai eljárásban alapvető műszaki-jogi kérdésként merült fel, hogy a fúziót követően a Facebook összekapcsolja-e a két platform vevőprofiljait. Facebook az eljárásban úgy nyilatkozott, nem tervezi összekapcsolni a profilokat, mert ezt automatizált módon technikailag nem lehet megoldani. Az összekapcsolást manuálisan, csak a felhasználó tudja megtenni.

Az Európai Bizottság végül jóváhagyta az összefonódást, mivel úgy ítélte meg, hogy az összefonódás nem vezet a verseny szintjének csökkenéséhez az európai piacon. Adatvédelmi szempontból nem vizsgálta az összefonódást, csak versenyjogi szempontokra alapozta értékelését, mivel érvelése szerint az adatok fokozott koncentrációjával kapcsolatos adatvédelmi problémák nem az uniós versenyjogi szabályok, hanem az uniós adatvédelmi szabályok hatálya alá tartoznak.

2016-ban a Facebook mégis összehúzta a két szolgáltatás adatbázisát, amit be is jelentett az Európai Bizottságnak. A Bizottság az adatbázisok technikai összekapcsolására vonatkozó helytelen vagy félrevezető információ szolgáltatásért 55 millió EUR-ra büntette meg a Facebook-ot.

Néhány évvel később a Facebook növekedésével kapcsolatban az USA-ban szövetségi trösztellenes ügyben eljárást indított a Szövetségi Kereskedelmi Bizottság (FTC). 2021 nyarán az FTC által a bíróságnak beadott módosított panasz részletes indokolást tartalmaz annak igazolására, hogy a Facebook jogellenesen vásárolt fel innovatív versenytársakat, amelyek népszerű mobilfunkciókkal rendelkeztek, és sikerrel jártak ott, ahol a Facebook saját fejlesztései nem hoztak piaci sikert. Monopolhelyzetének további erősítése érdekében a Facebook alkalmazásfejlesztőket csábított a platformra, megfigyelte őket a sikeres megoldások megszerzése érdekében, majd, amikor veszélyessé váltak a verseny számára, megvált tőlük. A Facebook visszaélt piaci erőfölényével és tovább növelte piaci erejét a megvásárolt vállalatok innovatív technológiai megoldásainak felhasználásával. Komoly verseny híján a Facebook képes volt a felügyeleti alapú hirdetési modell tökéletesítésére, és egyre nagyobb terheket róni a felhasználókra.

„A Facebookból hiányzott az üzleti érzék és a technikai tehetség ahhoz, hogy túlélje a mobilra való áttérést. Miután nem tudta felvenni a versenyt az újítókka, a Facebook illegálisan vásárolta fel ezeket a

vállalatokat, amikor népszerűségük egzisztenciális fenyegetéssé vált. ¹ „Ez a magatartás nem kevésbé versenyellenes, mint ha a Facebook megvesztegette volna a feltörekvő alkalmazás versenytársait, hogy ne versenyezzenek. A Facebook intézkedései elnyomták az innovációt és a termékminőség javulását, és rontották a közösségi hálózatok élményét, alacsonyabb szintű adatvédelemnek és tolakodóbb hirdetéseknek vetették alá a felhasználókat.

2) Google Street View szolgáltatás

A magyar adatvédelmi hatóság több eljárásban vizsgálta a szolgáltatást. A képfelvétel-készítés adatvédelmi jogi szempontból legfontosabb jellemzője a szisztematikus, közterületen zajló fényképezés, amely szükségszerűen jár természetes személyekkel összefüggésbe hozható információk rögzítésével (pl. képmás, járművek rendszáma)

Az adatkezelés céljaként két szolgáltatást jelölt meg a Google. Az egyik a felvételek alapján a térképszolgáltatásokhoz felhasználható alapadatbázis kialakítása, illetőleg ennek felhasználásával további termékek fejlesztése. A másik cél pedig a GSV szolgáltatás nyújtása. A hatóság megállapította, hogy ezek a célok legitimnek tekinthetők és a magyar adatvédelmi jogi szabályokkal a megfelelő garanciák nyújtása mellett összeegyeztethetőek. Ennek feltétele a szolgáltatások előkészítésével és nyújtásával együtt járó, a magánszférát érintő hátrányos következmények kiküszöbölése

A garanciák között kiemelt jelentősége van az eredeti (nyers) adatokon szereplő arcképmások, rendszámok mielőbbi elhomályosításának, hiszen minél tovább maradnak felismerhetők, annál tovább fennáll annak kockázata, hogy a felvételeken található információk azonosítható természetes személyekkel maradnak összekapcsolhatóak, illetőleg kerülhetnek a felvételek olyan személyek (például hatóságok) birtokába, akik (amelyek) az azonosítás szándékával kezelnék az információkat.

További példák:

Megállapodott a Facebook és az ausztrál kormány: visszakerülnek a híroldalak

A Facebook megszarolta Ausztráliát: ha jön az új médiatörvény nem oszthatnak meg híreket az oldalon
<https://forbes.hu/uzlet/puhult-az-ausztral-kormany-a-facebook-visszaallitja-a-hiroldalakat/>

Itt az újabb kínai szigorítás, megszabják, hogy mennyit játszhatnak a gyerekek

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20210830/itt-az-ujabb-kinal-szigoritas-megszabjak-hogy-mennyit-jatszhatnak-online-a-gyerekek-498374>

Döntött a bíróság nem kap szabadalmi jogot a mesterséges intelligencia Amerikában
https://hvg.hu/tudomany/20210906_mesterseges_intelligencia_dabus_szabadalom_szabadalmi_terv

https://hvg.hu/tudomany/20220507_vezetek_nelkuli_otthoni_internet_fwa_5g_deloitte_elemzes

A technológiai fejlődés szabályozási kihívásai

A technológiák természetüknél fogva nem okoznak szabadságot, és nem is korlátozzák azt. A technológiák a kulturális elvárások és intézmények, valamint a szabályozási és jogi elvek komplex halmazába vannak ágyazva.

¹ <https://www.ftc.gov/news-events/press-releases/2021/08/ftc-alleges-facebook-resorted-illegal-buy-or-bury-scheme-crush>

- a szabályozás elsődleges célja, hogy a technológiai fejlődés ne ássa alá az emberi szabadságjogokat (magánszféra védelme, véleményszabadság, tájékozódáshoz való jog biztosítása az online térben is)
- a jog a technológiai fejlődés és a társadalom között hidat képezve csökkentse a társadalmi bizonytalanságot
- a jog adekvát válaszokat adjon a felmerülő kihívásokra (vannak kifejezetten olyan szabályozási technikák, amelyek a technikai fejlődést hivatottak előmozdítani pl. technológiasemlegesség elve a hírközlésszabályozásban)
- „foglyul ejtetttség”: a szabályozás előnyeit nem a köz, hanem a (korábban már) szabályozott élvezi, aki megpróbálja a szabályozót a saját érdekei mentén befolyásolni (pl. taxi társaságok - Uber), fogyasztókat védő szabályokból így válhatnak a szabályok a status quo védelmi bástyáivá

Melyek azok a kihívások, amelyek a szabályozás/jog területén megjelennek?

- a technológiai fejlődéssel együtt járó társadalmi változások és kockázatok felmérése, előre látása nehéz, a technológia egyfajta mozgó célpont szabályozási szempontból
- magatartásszabályozó kódok/technológia alkalmazása (kódolt jog) pl. szűrőprogramok (ennek háttere, hogy a jog, mint magatartásirányító eszköz elgyengül az online világban, a fizikai világban alkalmazott szabályozók az online térben nem működnek tökéletesen, sok esetben alkalmatlanok a magatartás befolyásolására, ezért az architektúra szabályozásán keresztül, közvetve kerül sor a magatartásszabályozásra
- a jog meglévő szabályainak újragondolása: mi az ami alkalmas és mire kell új szabályozási megoldást kitalálni

Hogyan lehet adekvát szabályozási válaszokat adni a technológiai fejlődésre?

- intenzív dialógus a szabályozó és a technológiai fejlesztői között, értsék egymást, beszéljenek egymással
- hatáselemzések
- tudományos bizonyítékokra alapozott szabályozási beavatkozás

Milyen dimenziói vannak a technológiai szabályozásnak?

- földrajzi

A technológiai fejlődés ma már globális jelenség, az online tér meghatározó szolgáltatói nagy globális óriásvállalatok. Ezzel szemben a jog, a szabályozás továbbra is alapvetően nemzetállami keretek között működik, csak bizonyos szabályozási területeken létezik a nemzetállami, vagy szövetségi állami szintet meghaladó szinten rögzített szabályozási környezet. Az Európai Unió egységes digitális piac megteremtését célul kitűző szabályozási koncepciója éppen ezt a regionális szemléletet követi, de csak bizonyos területeken érvényesül (pl. adatvédelem, versenyjog, audiovizuális politika)

- időbeli

A szabályozás alapvető kérdése, hogy egy technológia megjelenésekor mikor lépjen be a jog, a szabályozás. Alapvető dilemma, hogy a technológia korai szakaszában bevezetett szabályozás korlátozhatja a technológia fejlődését, az innovációt, viszont, ha a technológia kibontakozása során egy ponton túl már a szabályozás nem képes, vagy csak korlátozottan képes a közérdek védelmére.

Technológiai szabályozás eszközei

- elvi jellegű szabályozás (pl. technológiasemlegesség)
- teszt-adaptív jellegű szabályozás
- jogbiztonság-rugalmasság
- governance szemlélet
- átláthatóság a folyamatban
- elégséges verseny megteremtése, mint alapvető cél
- piacra lépése szabályozása
- tájékoztatás, visszacsatolás

Szabályozási mapping – Miről fog szólni ez a kurzus?

Alapjogok védelme a digitális környezetben. Milyen jogaink vannak a digitális térben, hogyan tudjuk ezt érvényesíteni? Hogyan érvényesülnek, érvényesíthetők az alapjogok az online térben?

Megvéd-e engem a jog, ha a Fb letiltja a fiókomat, mert megosztottam valamit, amit a Fb a felhasználási feltételek megsértésének minősített. Tiltakozhatok-e az ellen, hogy személyiségprofil alakítson ki rólam a Google?

Hírközlés, versenyjogi megközelítés – az információs társadalom infrastruktúrájának, az elektronikus hírközlő hálózatoknak a szabályozásának célja, elvei, legfontosabb eszközei. Külön kiemelve a hálózatsemlegesség szabályozásának témakörét: kínálhatok-e zero rating szolgáltatást, ha amúgy a technológia lehetővé teszi az adatforgalom ilyen szintű technikai kontrollját? Hogyan, milyen feltételekkel tehetem ezt?

Média jog – tartalomkínálat szabályozása, mi jelenhet meg a nyilvánosságban, és mi nem? Kinek a felelőssége a tartalmak jogszerűségének biztosítása, milyen szabályok vonatkoznak a közösségi médiaplatform szolgáltatók felelősségére?

Ha gyűlöletkeltő tartalmat oszt meg a Fb-on egy felhasználó, kötelezhető-e Fb a tartalom törlésére, mi a jogi szabályozása ennek a helyzetnek?

Szerzői jog - Bevezetés a szerzői jog rendszerébe, alapfogalmaiba és viszonyaiba. Fejlesztettem egy szoftvert, írtam egy dalt, felvettem egy videót, van szerzői jogom? Mi az a felhasználás, mikor szabad és mikor engedély- és díjköteles? A streaming és a downloading tényleg jogi fogalmak? A Youtube, a Netflix vagy a Pirate Bay modellje jogszerű? User vagyok a Facebookon, mit jelent ez?

Adatvédelem - Megtilthatom-e a Facebooknak, hogy személyes adataimat az USA-ba továbbítsa, ahol a nemzetbiztonsági szolgálatok korlátlan hozzáférést szerezhetnek? Mi a különbség az uniós és az amerikai adatvédelmi jogi megközelítés között? Miért fontos, hogy az online térben szereplő személyes adataink feletti önrendelkezést megtartsuk, és egy esetleges visszaélés esetén kihez fordulhatunk?

Számítógépes bűncselekmények (cybercrime) - Bevezetés a büntetőjog alapfogalmaiba. Az információs rendszer felhasználásával elkövethető egyes bűncselekmények ismertetése. Milyen visszaélések vannak a digitális térben? Hogyan minősül a hacking a büntetőjogban? Mi történik, ha a Facebookon engedély nélkül osztanak meg rólunk képet vagy lejárató tartalmat?